

19.12.2023

POL-2023-37804

Giltighetstid

1.1.2024-31.12.2028

Författningsgrund

Polisförvaltningslag (110/1992) 4 §

Ändrar/Upphäver

POL-2019-37438, 2.1.2020 Förbehandlingsverksamhet av brott hos polisen

POL-2016-12463, 14.9.2016 Ilmoituksen kirjaaminen ulkomailta tapahtuneesta rikoksesta ja esitutkinnan edellytysten selvittäminen

Målgrupper

Polisen

Förbehandlingsverksamhet av brott hos polisen

Innehåll

Förbehandlingsverksamhet av brott hos polisen	1
1 Allmänt.....	2
2 Anvisningens syfte och mål	2
3 Ledning och organisering av förbehandlingsverksamheten	3
4 Förbehandlingsprocessen	4
5 Registrering av anmälan som mottagits av polisen	5
6 Förbehandlingsverksamhetens uppgifter	7
6.1 Förbehandling	7
6.2 Krävande förbehandling.....	8
6.3 Förutredning.....	9
6.4 Brottmål som ska undersökas i förbehandlingsverksamheten.....	10
6.5 Brottmål som styrs till utredningsgrupper.....	11
7 Beslut om förbehandling och utredande enhet.....	12
7.1 Enheternas områdes- och uppgiftsansvar	12
7.2 Förbehandling och överföring av ärenden till en annan enhet.....	12
7.3 Brott som begås med hjälp av datanätet	13
7.4 Beslut om förundersökning av brott som har begåtts utomlands	14
8 Uppföljning och granskning av öppna brottmål	15
8.1 Uppföljning	16
8.2 Granskning.....	17
9 Förundersökningssamarbete	18
9.1 Förundersökningssamarbete i enskilda brottmål och begränsning av förundersökning	18
9.2 Administrativt samarbete	19

1 Allmänt

Förbehandling av brott är en del av den inledande fasen i straffprocessen. Då behandlas de brottsanmälningar som lämnats till polisen och det fastställs vilket förfarande som processuellt sett är mest ändamålsenligt för det aktuella ärendet.

Förbehandlingsverksamheten av brott har organiserats och är etablerad i alla polisenheter. Fördelarna med förbehandlingen i en enhetlig och effektiv behandling av brottmål är obestridliga. Alla enheter har förstått förbehandlingsens betydelse och verksamhetsprinciperna samt de centrala målen (ändamålsenlighet och rättvisa i straffprocessen).

Förbehandlingsverksamheten och -funktionerna har utvecklats på riksnivå och lokalt. Förbehandlingsfunktionerna har dock ordnats på olika sätt i olika enheter och uppgifterna som hör till förbehandlingsfunktionerna är olika i fråga om innehållet och karaktären. Det har ansetts nödvändigt att omarbota anvisningen för att polisenheterna ska kunna sköta brottsbekämpningsuppgifterna med begränsade resurser i en verksamhetsmiljö som förändras, fatta beslut som överensstämmer med polisens strategi och som helhet hantera mängden uppdrag som kommer in.

Till förbehandlingsverksamheten av brott och förundersökningen hör ett flertal anvisningar som gäller förundersökningssamarbetet mellan polisen och åklagaren. Polisstyrelsens anvisning POL-2023-68548 har utfärdats om prioritering och beslutsfattande vid förundersökning och anvisningen POL-2023-55661 har utfärdats om brottmål och tvångsmedel åklagaren ska underrättas om. Riksåklagaren har utfärdat en anvisning om begränsning av förundersökning¹ och en anvisning om snabb handläggning av brottmål.²

2 Anvisningens syfte och mål

Med denna anvisning harmoniseras förbehandlingsverksamheten vid polis-inrättningarna särskilt beträffande uppgifter som gäller grundläggande brottsutredning och krävande förbehandling. Anvisningen följs i tillämpliga delar även i Centralkriminalpolisens förbehandlingsverksamhet beträffande krävande förbehandling och samarbetet mellan polisenheterna. Polisyrrkes-högskolan utarbetar och ordnar utbildning som gäller förbehandlingsverksamheten. Polisstyrelsen utvecklar och styr den praktiska verksamheten via befälsnätverket i förbehandlingsverksamheten.

Syftet med anvisningen är att fastställa de viktigaste uppgifterna i polis-inrättningarnas förbehandlingsverksamhet och förenhetliga förbehandlingsverksamheten på riksnivå med beaktande av verksamhetsprocesserna i

¹ RÅ:2016:5 Begränsning av förundersökning

² RÅ:2020:2 Snabb handläggning av brottmål

Riksåklagarens anvisningar | Åklagarmyndigheten (syttajalaitos.fi)

förbehandlingen. På detta sätt säkerställs särskilt ett opartiskt beslutsfattande, vilket är viktigt för att medborgarna ska behandlas lika. Verksamheten och beslutsfattandet ska vara så enhetliga som möjligt såväl inom enheterna och som på riksnivå.

Med en enhetlig förbehandlingsprocess effektivteras behandlingen av brottmål i enheterna och i samarbetet enheterna emellan. Dessutom förtydligas beslutsfattandet om forumet för utredningen av brottmål i ett så tidigt skede som möjligt för att undvika överlappande arbete. Målet är att förundersökningsåtgärderna huvudsakligen inriktas på de brottmål som har de mest ändamålsenliga förutsättningarna i straffprocessen för att det straffrättsliga ansvaret ska förverkligas. Det är också viktigt att identifiera sådant som inte hör till straffprocessen och besluta vilket förfarande som är det mest ändamålsenliga för behandlingen av brottmålet.

I anvisningen definieras ingen skarpt avgränsad uppgiftsfördelning för enheternas brottsutredning och inte heller förbehandlingsverksamhetens omfattning eller mängden och typen av brottmål som ska omfattas av förbehandling. Förutom att brottsanmälningarna sällas och överförs till utredning i förbehandlingen, är målet ändå att största delen av de brottsanmälningar och begäranden om utredning som lämnats till enheten³ behandlas och avslutas i förbehandlingen och att behandlingen av ärenden och beslutsfattandet i förbehandlingen sker effektivt, enhetligt, ändamålsenligt och relativt snabbt.

Med anvisningen fastställs och harmoniseras uppföljningen och granskningarna av öppna brottmål i enheterna. Genom regelbunden uppföljning säkerställs att utredningen av brottmålet framskrider och att ärenden lämnas till åtalsprövning utan obefogat dröjsmål.

3 Ledning och organisering av förbehandlingsverksamheten

Förbehandlingen är en viktig funktion i polisenhetens operativa utredningsverksamhet och med tanke på informationsförmedlingen. Verksamheten har direkt anknytning även till övervaknings- och larmverksamheten samt till kriminalunderrättelse- och tillståndsovervakningsuppgifter. Jourhavande undersökningsledarens (Undersökning 100) uppgifter och ansvar framhävs i förbehandlingsverksamheten särskilt i brådskande ärenden utanför tjänstetid då förbehandlingsfunktionens eget befäl inte är i arbete. Verksamhet som allokerats tillräckliga resurser och organiserats effektivt har stor betydelse för brottsbekämpningens resultat som helhet.

I förbehandlingsverksamheten framhävs ledning och den närmaste chefens arbete samt personalens kunskande, erfarenhet och arbetsmotivation. Förbehandlingsverksamhetens resurser bör tryggas så att brottmålen kan behandlas effektivt i enheten och så att undersökningsledarna kan inrikta sig

³ Utifrån en undersökning som Polisstyrelsen gjorde 2022 avgjordes i genomsnitt ca 55 procent av alla R- och S-anmälningar (förutom bötesärenden) i polisinrättningarnas förbehandlingsverksamhet. Något exakt mål eller någon procentandel för mängden brottmål som omfattas av förbehandling ställs dock inte upp.

på att leda förbehandlingsuppgifterna och förundersökningarna samt stödja brottsutredarnas arbete.

Undersökningsledarens beslutanderätt i åtgärder och beslut som gäller förundersökningen är väsentlig. Undersökningsledaren fattar beslut om huruvida förundersökning görs eller lämnas ogjord, om det inte är fråga om prövning av straff- och processrättsliga tolkningsfrågor som hör till åklagaren.

Befälsundersökningsledarens och underbefälsundersökningsledarens (begränsade undersökningsledarrättigheter) uppgifter och ömsesidiga ansvarsfördelning ska vara klara. I förbehandlingsverksamheten ansvarar befälsundersökningsledaren i princip för de mer omfattande uppgiftshelheterna och krävande enskilda uppgifterna, medan underbefälet koncentrerar sig på att leda det dagliga arbetet och hantera en större mängd uppgifter som behandlas i snabbare takt.⁴

Förbehandlingsverksamheten ska organiseras i enheterna så att den leds centraliserat. En centraliserad ledning stöder och förtydligar beslutsfattandet, hanteringen av helheten och en enhetlig utveckling av den praktiska verksamheten. Genom centralisering undviker man att ärenden flyttas inom enheten i onödan, effektiviserar samarbetet mellan enheterna och minskar mängden överlappande arbete.

Förbehandlingsuppgifterna kan utföras decentraliserat vid olika verksamhetsställen inom enheten, även med beaktande av möjligheterna till distansarbete, men uppgifterna ska vara gemensamma och förbehandlingsprocessen ska vara enhetlig. De förundersökningsåtgärder som vidtas vid förbehandling ska vara avgränsade så att förbehandlingsens verksamhet och syfte kan tryggas. Innehållsmässigt ska uppgifterna dock vara så mångsidiga som möjligt, eftersom detta inverkar på personalens kunskaper och arbetsmotivation.

4 Förbehandlingsprocessen

Förbehandling omfattar åtgärder som vidtas innan förundersökning inleds och utifrån vilka förutsättningarna för att göra förundersökning kan bedömas och ett beslut fattas om att inleda eller avstå från förundersökning eller så omfattar förbehandling beslut som fattas efter att förundersökning har inletts om undersökningsåtgärderna, om avslutande eller avbrytande av undersökningen. Begränsning av förundersökning är en viktig del av förbehandlingsprocessen.

Utredningsåtgärderna som vidtas i förbehandlingen är till största delen rutinmässiga och etablerade och kräver inga särskilda beslut av undersökningsledaren. I mer krävande eller ovanliga ärenden framhåvs emellertid

⁴ Undersökningsledarens beslutanderätt behandlas i anvisningen POL-2023-68548 Prioritering och beslutsfattande vid förundersökning.

undersökningsledarens beslut om ändamålsenliga och tillräckliga förbehandlingsåtgärder. Förbehandlingen omfattar ofta oklara ärenden och ärenden som parterna inte kan enas om. I sådana fall är det skäl att betona att förutsättningarna för förundersökning måste redas ut och att syftet med förundersökning uttryckligen är att undersöka brott och inte att reda ut andra rättsliga meningsskiljaktigheter.

En del av de brottsanmälningar som lämnats till polisen, vanligen grova brott och brott som ska undersökas som brådskande, börjar utredas direkt utan förbehandling (se punkt 6.5 i anvisningen). Förbehandlingsverksamheten gäller inte endast förbehandlingsåtgärderna utan förbehandling av brottmål görs också i utredningsgrupperna när förundersökning inleds och när undersökningsåtgärderna fastställs.

Förbehandling av brott omfattar i princip inga krävande eller långvariga förundersökningsåtgärder, eftersom förbehandlingsens innehåll och uppgifter ska begränsas med tanke på förbehandlingsens mål och funktionalitet.

I förbehandlingsprocessen framhävs de beslut som fattas av undersökningsledaren. Beslut som ska fattas i förundersökningen behandlas noggrannare i anvisningen om prioritering och beslutsfattande vid förundersökning, POL-2023-68548.

5 Registrering av anmälan som mottagits av polisen

Vid registrering av en anmälan som mottagits av polisen följs bestämmelserna i 3 kap. 1 § i förundersökningslagen (805/2011) och Polisstyrelsens anvisning POL-2023-120671 *Registrering av uppgifter i informationssystemet för polisärenden (PATJA)*.⁵ En välgjord brottsanmälan är en förutsättning för de avgöranden som görs i förbehandlingen och för de fortsatta åtgärder som ärendet kräver. I den mån det är möjligt ska förbehandling göras redan när en anmälan tas emot och registreras, särskilt när det gäller anmälningar som kommit via polisens elektroniska ärendehantering. Förbehandlingsverksamheten spelar en viktig roll i uppföljningen av kvaliteten på registrerade anmälningar och utvecklingen av verksamheten (e-tjänsterna och servicejouren).

För brottmål registreras en R-anmälan, även för brott som begåtts utomlands. Beträffande dessa fastställs förutsättningarna för en undersökning fall för fall med beaktande av förutsättningarna i förundersökningslagen att undersöka brottmålet i Finland (punkt 7.4 i anvisningen).

Om anmälan är oklar eller bristfällig, särskilt beträffande de händelser och delaktiga som beskrivs i anmälan, ska den som tar emot/behandlar anmälan vid behov uppmana den som lämnar in anmälan att precisera eller

⁵ Separata anvisningar har utfärdats för Polo-systemet. Anvisningar om överföring av en anmälan till en annan polisenhet i POLO-systemet finns i brevet POL-2021-14525 Uudistuneen sähköisen rikosilmoituksen käyttö POLO-järjestelmässä s. 4–5.

komplettera anmälan. Vid behov ska anmälaren med beaktande av ärendets art ges en rimlig tid för komplettering av anmälan. Om anmälaren trots uppmaningen inte kompletterar sin anmälan kan detta beaktas vid bedömningen av förutsättningarna för förundersökning och eventuella utredningsåtgärder med beaktande av brottmålets art och allvarighet. Vid behov fattas beslutet om en kompletteringsuppmaning av chefen för den som tagit emot anmälan eller den undersökningsledare som annars skulle förbehandla eller undersöka det anmälda ärendet. Samtalen med den som anmält brottet samt begärandena om komplettering av anmälan ska vid behov antecknas i utredningsdagboken. Anteckningarna är viktiga om beslutsgrunderna i anslutning till utredningen bedöms senare.

En registrerad brottsanmälan betyder ännu inte att förundersökning av ärendet redan skulle ha inletts eller med säkerhet kommer att inledas. Även om den anmälda händelsen skulle vara oklar och en närmare utredning skulle saknas när anmälan registreras, ska en R-anmälan i princip registreras om det ärende som anmälaren anser vara ett brott. Om det är oklart vilken ställning personen som anmälts som misstänkt har, registreras att personen har annan ställning (delaktig i ärendet). På detta sätt förtydligas registreringen av anmälan och behandlingen av ärendet i förbehandlingen och förundersökningen samt uppföljningen av oavslutade brottmål. Det kan hända att en S-anmälan som registrerats med bristfälliga uppgifter kan lämnas utanför uppföljningen av uppgiften och lägesbilden.

Om en utredning (förutredning) enligt 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen registreras enligt det som nämns ovan en R-anmälan och som brottsbenämning väljs den brottsbenämning/de brottsbenämningar som bäst motsvarar beskrivningen av händelsen. S-beteckningen *Utredning enligt förundersökningslagen 3:3.2* antecknas som den andra beteckningen för ärendet när undersökningsledaren i ärendet har beslutat att inleda förutredning. Förutredning behandlas närmare i punkt 6.3. i anvisningen.

Den enhet som tagit emot anmälan bedömer enheten som ska utföra utredningen och huruvida anmälan eventuellt ska överföras till en annan enhet. Om anmälan registreras direkt i en annan enhet ska detta meddelas skriftligt till den polisinrättning som tagit emot anmälan eller till en annan enhet som ska bekräfta att anmälan tagits emot.

Enligt 3 kap. 1 § 3 mom. i förundersökningslagen ska en målsägande som gjort en anmälan om brott ges en skriftlig bekräftelse av anmälan, som innehåller de grundläggande uppgifterna om anmälan och om det brott eller den händelse som har anmälts.⁶ Skyldigheten gäller ändå bara den person som betraktas som målsägande i begäran om utredning, inte en utomstå-

⁶ Anvisningar om hur en skriftlig bekräftelse av en elektronisk brottsanmälan lämnas i tjänsten Suomi.fi eller via polisens e-tjänster finns i brevet POL-2023-156070. Se också brevet POL-2020-51953 om införande av tjänsten Suomi.fi i polisenheterna. Bekräftelsen kan också vara ett annat dokument som innehåller de uppgifter som nämns i paragrafen. Dokumenten kan skickas till kunden med dennes samtycke via tjänsten Suomi.fi eller alternativt som krypterad e-post via Deltagon. Uppgifterna om försändelserna registreras i första hand i utredningspromemorian om ärendet i Patja-systemet.

ende anmälare. En brottsanmälan som görs av målsäganden (grundanmälan i Patja) där innehållet i målsägandens berättelse har registrerats, kan ges eller skickas till målsäganden som en skriftlig bekräftelse av att anmälan gjorts.⁷

6 Förbehandlingsverksamhetens uppgifter

6.1 Förbehandling

Förbehandlingsverksamheten innefattar behandling av alla anmälningar och utredningsbegäranden som gäller polis- och förundersökning och som lämnats till polisen samt dithörande beslutsprocesser. En del av anmälningarna styrs direkt till utredningsgrupperna och i en del anmälningar inleds undersökningsåtgärderna i utredningsgrupperna utan förbehandling.

Förbehandlingsverksamhetens uppgift är att:

- sälla och granska R- och S-anmälningar förutom sådana anmälningar som ska styras direkt till utredningsgrupperna
- preliminärt utreda tidpunkten för ett brott, parterna och åtalsrätten samt bedöma hur brådskande utredningen är
- utreda gärningsorten och överföra ärendet till den enhet som ansvarar för utredningen (avtala och besluta om den utredande enheten)
- utreda förutsättningarna för förundersökning och besluta om förundersökning när det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts eller besluta att avstå från förundersökning när det inte finns skäl att misstänka ett brott (FöUL 3:3:1)
- vid behov innan förundersökningen inleds utreda omständigheterna i samband med en brottsmisstanke (FöUL 3:3:2 förutredning)
- göra underrättelser, registergranskningar, tilläggsutredningar och preliminärt serieföra samt komplettera anmälningar för att beslut som gäller utredningen och den utredande enheten/gruppen ska kunna fattas
- fatta beslut om utredningsgrupp och dela ärenden till utredningsgrupperna i enlighet med de uppgiftsansvar som fastställts i enhetens arbetsordning
- prioritera brottmål i början och vidta brådskande inledande och säkringsåtgärder i utredningen bland annat för att säkra bevis och förhindra brottsskador på det sätt som överenskommits med utredningsgrupperna
- avstå från eller lägga ner en förundersökning i mindre brott om målsäganden inte har några anspråk i saken (FöUL 3:9)
- lämna en framställning till åklagaren om begränsning av förundersökning beträffande brottmål som ska omfattas av förbehandling (FöUL 3:10, 3:10 a)

⁷ Enligt 24.1 § 3 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) är en pågående förundersökning i princip sekretessbelagd, men uppgifter kan lämnas ut under de förutsättningar som nämns i paragrafen. Partsoffentlighet vid förundersökning föreskrivs i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen. När en brottsanmälan/uppgifter lämnas ska uppmärksamhet fästas vid sekretess och anteckningar om sekretess ska göras i handlingen (OffentL 25 §). Se Julkisuuskäsikirja punkt 13.2 Asianosaisjulkisuus rikosasiassa och 13.4, Esitutkinta-aineistoa koskevasta salassapitosääntelystä.

- avbryta förundersökningen om ingen är misstänkt för brottet och om en utredning som påverkar ärendet inte kan fås (FöUL 3:13)
- ta initiativ till medling.

I förbehandlingsverksamheten ska brottmålsspecifikt och administrativt samarbete göras med åklagaren (mer i punkt 9 i anvisningen).

Förbehandlingsverksamheten kan förknippas även med andra brottsbekämpningsuppgifter om polisenheten anser att detta är ändamålsenligt med beaktande av uppgifternas art och bindande verkan. Uppgifterna ska dock vara sådana att de kan göras flexibelt med beaktande av resurserna i samband med förbehandlingsuppgifterna och de ska inte kräva specialkunnande eller att man måste binda sig till enskilda uppgifter för en lång tid.

6.2 Krävande förbehandling

Med krävande förbehandling avses i denna anvisning bland annat behandling av sådana begäranden om utredning och anmälningar som lämnats till polisen som jämfört med brottmål i grundläggande utredning kräver betydligt mer förtrogenhet och juridisk bedömning av om det är skäl att misstänka ett brott i ärendet och om det finns förutsättningar för förundersökning. I krävande förbehandling kan även brottmål som överförs till utredningen förberedas och undersökningsledaren kan ges juridiskt stöd i ärendet under förundersökningen. Till uppgifterna kan också höra att utarbeta utlåtanden som gäller brottsbekämpning samt att svara på medborgarbrev och -frågor där straffrättslig kompetens framhävs.

Det är polisens uppgift att reda ut förutsättningarna för förundersökning och enligt 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen fatta beslut om huruvida det finns skäl att misstänka ett brott i ärendet. Beslut och åtgärder som gäller förundersökning och som hör till undersökningsledarens beslutanderätt ska således inte överföras till åklagaren för beslut. I enskilda fall kan åklagaren ge experthjälp utifrån sin straffrättsliga kompetens och sin erfarenhet i krävande frågor när det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts. Även om åklagaren kan lägga fram sin grundade syn i ärendet med de uppgifter som är tillgängliga vid tidpunkten, är det dock polisen som fattar beslut om att avstå från förundersökning, då åklagaren i samband med sådan experthjälp av allmän karaktär och diskussioner inte kan utöva de befogenheter som hör till åklagaren i en förundersökning. Även om en diskussion med åklagaren skulle nämnas i utredningsbeslutet kan åklagarens syn och ställningstagande inte användas som grund för beslutet.⁸ En diskussion som förts med åklagaren registreras i princip i utredningspromemorian.

⁸ EOAK/1205/2019 Polisen och åklagaren kan och bör vid behov samarbeta redan i förutredningsskedet innan det har beslutats om förundersökning inleds.
EOAK/6627/2018 Enbart det att undersökningsledaren har diskuterat ärendet med åklagaren utan att i motiveringen till avgörandet vädja till åklagarens ställningstaganden fördunklar inte fördelningen av åklagarens och polisens behörighet eller ansvar.

Vid krävande förbehandling ska även administrativt samarbete vid behov göras med åklagaren (punkt 9.2 i anvisningen).

Anvisningar om förbehandling av ekonomiska brott och andra typer av brott som kräver särskild kompetens, till exempel sexual- och misshandelsbrott mot barn, ges vid behov separat. Det är ändamålsenligt att förbehandlingen av utredningstekniskt krävande brottmål sker separat från ärenden som hör till den grundläggande brottsutredningen, vanligen i den utredningsgrupp som ansvarar för utredningen av ärendet. Förbehandlingen i dessa ärenden skiljer sig också funktionellt och innehållsmässigt från förbehandling som gäller grundläggande brottsutredning.

6.3 Förutredning

Med förutredning av brott avses i enlighet med 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen att inhämta sådan nödvändig tilläggsinformation som gör det möjligt att överväga om förundersökning ska inledas. Förutredningen av brott är en betydande del av förbehandlingsverksamheten.

Bestämmelsen har motiverats med att omständigheterna i samband med en misstanke om brott ska redas ut innan förundersökning inleds särskilt så att ingen grundlöst behandlas som misstänkt för brott. Vanligen är det inte problematiskt att fastställa personens ställning vid förundersökning. Enligt förarbetet till lagen görs en utredning sällan. Ett särskilt utredningsbehov av detta slag kan gälla för det aktuella eventuella brottet eller de negativa verkningar som misstanken om brott kan medföra för den misstänkte.⁹ I förutredningen innan förundersökning inleds har de som är delaktiga i ärendet ställningen annan (delaktig i ärendet) och deras ställning preciseras och bestäms under utredningen när brottsmisstanken har utretts ytterligare.

På åtgärder som vidtas innan förundersökning inleds tillämpas i tillämpliga delar bestämmelserna i förundersökningslagen. Förutredning ska göras utan ogrundat dröjsmål i enlighet med 3 kap. 11 § 1 mom. i förundersökningslagen. Det är viktigt att beakta förundersökningsprinciperna i 4 kap. I utredningsskedet förs ofta förberedande samtal enligt 7 kap. 20 § i förundersökningslagen. I samtalen ska bestämmelserna om bemötandet av den som förhörs samt vittnets upplysningsplikt och vägran att vittna iakttas. När ett ärende utreds är det viktigt att den brottsmisstänktes rätt att låta bli att medverka till utredningen av brottet eller vittnets rätt eller skyldighet att vägra att vittna om en omständighet inte äventyras eller kringgås.

Förutredningens detaljerade innehåll och omfattning har inte fastställts i lagstiftningen. Särdeles långtgående och långvariga förberedande utredningar kan ändå inte göras utan att det skulle vara fråga om verkliga förundersökningsåtgärder och således redan inledd förundersökning. De förberedande samtalen är viktiga åtgärder som hör till förutredningen, men för-

⁹ RP 222/2010 rd s. 187

hören är undersökningsåtgärder som hör till en redan inledd förundersökning. Under förutredningen kan man i enlighet med det som nämns ovan föra saker på tal, begära dokumentutredningar om ärendet och begära utlåtanden av olika parter samt göra underrättelser och registerförfrågningar som är viktiga för utredningen. Till exempel kan en skriftlig utredning begäras även av en person som anmälts som misstänkt. Om en sådan utredning begärs tillämpas en brottsmisstänkts rättigheter på den som lämnat utredningen (4 kap. i förundersökningslagen) och personen ska informeras om rättigheterna.¹⁰

Vilka åtgärder som vidtas vid förutredning kan inte definieras noggrant, utan de grundar sig på övervägande fall för fall och på en bedömning av om åtgärderna i fråga om innehållet och omfattningen är sådana som förutsätter att målpersonens processuella ställning fastställs och därigenom att rättigheterna som gäller parternas förundersökning faktiskt förverkligas.¹¹

Rätten att få information som föreskrivs i 4 kap. i polislagen (872/2011) kan tillämpas i förutredningen, men tvångsmedel som föreskrivs i tvångsmedelslagen (806/2011) kan inte tillämpas i förutredningen, eftersom det är fråga om åtgärder som vidtas innan förundersökning inleds. Samma sekretessbestämmelse gäller hemlighållande och offentlighet beträffande material som samlats under förutredningen och egentligt förundersökningsmaterial.

6.4 Brottmål som ska undersökas i förbehandlingsverksamheten

I förbehandlingsverksamheten kan man med beaktande av arrangemangen och resurserna i enhetens undersökningsverksamhet göra summarisk förundersökning och undersökning av brottmål som styrs till åklagarnas snabba handläggning¹² (NOTO).

Som NOTO-ärenden behandlar åklagaren sådana åtalsprövningsärenden och framställningar om begränsning av förundersökning som kan avgöras snabbt och inte kräver nämnvärda rättsliga överväganden eller specialkunskande av åklagaren utöver att åklagaren gör sig förtrogen med materialet. Som NOTO-ärenden kan även förvandlingar av samhällstjänst och övervakningsstraff behandlas.

I NOTO-ärenden är det fråga om en enskild gärning eller en enkel gärningshelhet som vanligen omfattar en eller två brottsmisstänkta. Gärningarna kan också ha förnekats och behandlingen av fallet i domstol kan kräva personbevisning i mindre omfattning. Sidantalet i ett enskilt förundersökningsprotokoll är vanligen inte mer än cirka 20–30 sidor.

¹⁰ Förundersökningslagen - Kommentarer s. 85

¹¹ Se POL-2023-68548 Prioritering och beslutsfattande vid förundersökning, punkt 5.3 Förbjuden bedömning av bevis vid ett beslut om inget skäl att misstänka brott

¹² Riksåklagarens anvisning; Snabb handläggning av brottmål, [Riksåklagarens anvisningar | Åklagarmyndigheten \(syyttajalaitos.fi\)](#)

Även brott som begåtts av personer under 18 år (i princip bötesärenden) och brott riktade mot en person under 18 år kan behandlas som NOTO-ärenden om det inte är mer ändamålsenligt att behandla dessa utanför NOTO-förfarandet. Ärenden där målsäganden varit under 15 år vid tidpunkten för gärningen lämpar sig dock i princip inte att behandlas i NOTO-förfarandet.

Ärenden som enligt 5 kap. 13 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) ska behandlas som brådskanie i domstol lämpar sig med anledning av sin karaktär inte för NOTO-förfarandet. Ärenden där den misstänkte är häktad, har ålagts förstärkt reseförbud eller reseförbud ska inte heller styras till detta förfarande.

Den ledande distriktsåklagaren avgör om ärenden som gäller personer under 18 år ska behandlas enligt åklagardistriktets NOTO-förfarande. Distriktsåklagaren kan också ge närmare anvisningar om hurdana ärenden som kan behandlas i NOTO-förfarandet i åklagardistriktet. Åklagardistriktet utarbetar anvisningar om sällning av ärenden för polisen så att det är lättare att styra ärenden till förfarandet.

Polisstyrelsens anvisning POL-2023-55661 har utfärdats om brottmål som åklagaren ska underrättas om. I NOTO-ärenden underrättas åklagaren om brottmål på förhand enligt 5 kap. 1 § i förundersökningslagen på ett sätt som avviker från nämnda anvisning. Hur åklagaren underrättas om NOTO-ärenden samt även andra förfaranden som gäller NOTO-ärenden avtalas inom ramen för det administrativa samarbetet mellan polisenheterna och åklagardistriktet.

6.5 Brottmål som styrs till utredningsgrupper

Grova och brådskanie brottmål som kräver egentlig förundersökning ska styras förbi förbehandlingen direkt till de utredningsgrupper som gör förundersökning i enlighet med uppgiftsfördelningen enligt polisenhetens arbetsordning. Brottmål som styrs direkt till förundersökning är bland annat brottmål som enligt lagen ska undersökas som brådskanie samt andra brott som omfattar till exempel gripna personer och då undersökningsåtgärder måste inledas utan dröjsmål för att inhämta och säkra bevis samt för att höra parter och vittnen.¹³

I förbehandlingen ska nödvändiga och brådskanie kartläggningar och undersökningsåtgärder vid behov göras på det sätt som överenskommits med utredningsgrupperna även för brottmål som styrs direkt till förundersökning, om utredningsgruppen inte kan vidta dessa brådskanie åtgärder. Sådana är till exempel att trygga bevis som behövs i förundersökningen och beställa övervakningsinspelningar samt förordnanden om beslag vars

¹³ Prioritering vid förundersökning och bedömning av ärendets brådskanie natur behandlas i anvisningen POL-2023-68548 Prioritering och beslutsfattande vid förundersökning

syfte är att säkerställa att egendom som skaffats genom brott och ekonomisk vinning av brott återfås.

Fördelningen av utrednings- och underrättelseåtgärder ska avtalas mellan förbehandlingsverksamheten och utredningsgrupperna så att det beaktas att förundersökningen inleds effektivt, bevismaterialet inhämtas och analyseras tillräckligt och ändamålsenligt och att överlappande arbete undviks. I krävande utredningar är det mest ändamålsenligt att den utredningsgrupp som gör utredningen skaffar detaljerade bevis, samt behandlar och analyserar bevisen.

7 Beslut om förbehandling och utredande enhet

7.1 Enheternas områdes- och uppgiftsansvar

Förbehandling och utredning av brott görs i princip i enlighet med polisenheternas områdes-/uppgiftsansvar. Enligt 6 och 7 § i polisförvaltningslagen (110/1992) verkar den lokala polisen för förebyggande av brottslighet och undersöker brott och andra händelser som äventyrar den allmänna ordningen och säkerheten i det egna verksamhetsområdet. Centralkriminalpolisens uppgifter föreskrivs i 9 § i samma lag och i 7 § i polisförvaltningslag (158/1996).

Polisstyrelsen har utfärdat föreskriften POL-2021-16173¹⁴ som närmare föreskriver brottsbekämpningssamarbetet mellan polisenheterna. I punkt 4 i föreskriften behandlas enheternas utredningsansvar och överföringen av utredningen till en annan enhet, samarbete och utredningsarrangemang i utredningen av brottsserier och -helheter samt beslut om utredningsansvaret.

7.2 Förbehandling och överföring av ärenden till en annan enhet

När förbehandling inleds ska det redas ut och avgöras vilken polisenhet som utför utredningen. Gärningsorten är inte alltid känd när anmälan registreras eller när förbehandlingen inleds eller så är den inte entydig utan preciseras först under förbehandlingen eller utredningen. Om det under förbehandlingen visar sig att den enhet som utreder brottmålet inte är den enhet där anmälan har registrerats, överförs ärendet till den enhet som ansvarar för utredningen. Om undersökningsledaren utifrån den påbörjade förbehandlingen och efter att ha gjort sig förtrogen med ärendet fattar beslut om att avstå från förundersökning av ärendet, avbryta förundersökningen eller lägga ner den som obetydlig eller att lämna en framställning till åklagaren om begränsning av förundersökning, överförs ärendet inte längre till en annan enhet av ändamålsenlighetsorsaker och för att undvika överlappande arbete.

¹⁴ Polisstyrelsens föreskrift POL-2021-16173; Samarbete mellan Centralkriminalpolisen och polisenheter vid brottsbekämpning

I flertydiga situationer förhandlar enhetens undersökningsledare som ansvarar för förbehandlingen och kommer överens om överföringen och var det är ändamålsenligt att besluta om brottmålet eller göra en framställning om begränsning. Överföring och mottagande av ett ärende till en annan enhet dokumenteras skriftligt i systemet för brottsanmälningar.

7.3 Brott som begås med hjälp av datanätet

Beträffande brott som begås med hjälp av datanätet är den ändamålsenliga utredningsplatsen i princip den plats där personen som misstänks för brottet vistas och där den kriminella verksamheten har ägt rum. Beträffande följdbrott kan brottet också anses ha begåtts där följden enligt brottsrekvisitet yppar sig, dvs. i praktiken är gärningsorten ofta målsägandens bostadsort.

Om den brottsmisstänkte och dennes vistelseort framgår av de normala registergranskningar som görs under förbehandlingen och till exempel med hjälp av bank- och teleoperatörsförfrågningar, överförs ärendet till enheten på den misstänktes vistelseort för utredning. Detta är ändamålsenligt med tanke på de lokala undersökningsåtgärderna och bl.a. användningen av effektiva tvångsmedel. Om det trots de underrättelser som gjorts är oklart vem som misstänks för brottet eller om personens vistelseort är okänd (inkl. utomlands), inleds förundersökning i den enhet som tagit emot anmälan, dvs. vanligen enheten på målsägandens hemort.

I början av utredningen kan gärningsplatsen vara oklar och preciseras först när utredningen framskrider. Om förundersökning av ärendet redan har inletts överförs utredningen till enheten på gärningsorten endast när detta fortfarande anses vara ändamålsenligt med beaktande av ärendets karaktär. Grunder för utredningsarrangemangen till exempel beträffande seriebrott är antalet brottmål som ska utredas och gärningsorten, brottens internationella karaktär och platsen där åtalet behandlas, resurserna som används för utredningen, processekonomi, lokalkännedom och de bästa uppgifterna om utredningen, utredningsexpertisen och specialkompetensen samt den operativa och lokala utgångspunkten (till exempel den enhet där utredningen redan länge har beretts eller gjorts eller den enhet i vars område den brottsmisstänkte har gripits).¹⁵

I en effektiv utredning av seriebrott som begås med hjälp av datanätet framhävs samarbetet mellan polisenheterna. Om helheten omfattar penningtvättsbrott som begåtts i ett område som hör till flera polisenheter, undersöks helheten i princip av alla berörda polisenheter och varje enhet ansvarar för utredningen av de brott som begåtts i dess område. Även då framhävs de lokala förundersökningsåtgärderna, vilket betyder att utredningsassistans inte behöver begäras. Vid behov kommer de enheter som deltar i undersökningen överens om vem som utses till allmän ledare. Ett penningtvättsbrott ska ändå inte förutses och en enskild person som har

¹⁵ Polisstyrelsens föreskrift POL-2021-16173 punkterna 4.1 och 4.2

lyft eller flyttat medel som erhållits via brott kan i princip misstänkas för ett förbrott eller delaktighet i det om inte någon annan konkret information har erhållits.

7.4 Beslut om förundersökning av brott som har begåtts utomlands

Förundersökning av brott som har begåtts utomlands föreskrivs i 3 kap. 8 § i förundersökningslagen. Förundersökning av brott som har begåtts utomlands görs i princip av landets förundersökningsmyndighet på gärningsorten. Med stöd av bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen (39/1889) kan emellertid finsk lag tillämpas i ett stort antal fall då det misstänkta brottet har begåtts utomlands.¹⁶

Polisen kan undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands om finsk lag kan tillämpas på brottet och om det av utredningsskäl och för att det straffrättsliga ansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland och om åklagaren i enlighet med 3 kap. 8 § 1 mom. i förundersökningslagen inte har behörighet att besluta om inledning av förundersökning. I detta fall beslutar undersökningsledaren om förundersökning och i enlighet med det som nämns ovan kan undersökningsledaren pröva om undersökningsåtgärder ska vidtas med anledning av brottet.

Om riksåklagarens åtalsförordnande enligt 1 kap. 12 § i strafflagen krävs för att väcka åtal om ett brott eller utreda brottet i en domstol i Finland beslutar åklagaren om inledandet av förundersökning. Vid behov underrättar sig åklagaren om riksåklagarens syn och skaffar ett åtalsförordnande. I flertydiga situationer görs förundersökningssamarbete och åklagarens ställningstagande begärs om huruvida 3 kap. 8 § 1 mom. i förundersökningslagen kan tillämpas och undersökningen göras i Finland.

Förundersökningen av ett brott som begåtts utomlands kan med undersökningsledarens beslut lämnas ogjord om det inte är ändamålsenligt att göra undersökningen i Finland på ovannämnda grunder. När det bedöms om utredningen är ändamålsenlig kan det till exempel beaktas i vilken stat den misstänkte vistas och i vilken stat man bäst kan samla in utredning om saken och var straffansvaret bäst förverkligas.¹⁷ En obetydlig brottsskada talar för att undersökningsåtgärder inte vidtas i Finland.

Polisen kan på eget beslut inleda förundersökning av ett brott som begåtts utomlands (t.ex. bedrägeri och grovt betalningsmedelsbedrägeri som orsakar betydande eller särskilt uppenbar skada) om följden enligt rekvisitet, dvs. skadan, yppar sig i Finland. Om ett betalningsmedelsbedrägeri som gjorts utomlands där ett betalningsmedel används utan laglig rätt eller där ett falskt eller förfalskat betalningsmedel används, kan förundersökning i princip inte inledas utan ett uttryckligt beslut av åklagaren att förundersökning ska inledas, eftersom rekvisitet för betalningsmedelsbedrägeri i dessa situationer inte kräver att det har uppstått skada och gärningsorten enligt

¹⁶ Se strafflagen 1 kap. 10 § Gärningsorten ja strafflagen 1 kap. 12 § Riksåklagarens åtalsförordnande

¹⁷ RP 222/2010 rd s. 192

rekvisitet således inte är i Finland.¹⁸ I dessa situationer ska det också finnas en tillräcklig klarhet om gärningsorten. Undersökningen av ett brott som begåtts utomlands kräver i regel också en tillräcklig utredning om lagstiftningen i gärningsstaten.

Målsägandens anmälan om ett brott som har begåtts i en annan medlemsstat i Europeiska unionen samt målsägandens yrkanden ska utan dröjsmål i enlighet med 3 kap. 8 § 2 mom. i förundersökningslagen sändas till den behöriga myndigheten på gärningsorten, om inte brottet undersöks i Finland. Förutsättningarna i paragrafen för att överföra målsägandens anmälan ska tillämpas till målsägandens fördel. Ett exempel på en sådan grund skulle kunna vara att målsäganden skulle ha missat returflyget om han eller hon hade gjort en anmälan om ärendet eller att målsäganden har varit sjuk eller av någon annan orsak oförmögen att göra anmälan. Som grund torde också kunna godkännas att målsäganden inte har kunnat göra anmälan på grund av bristen på språkkunskaper. Det är fråga om ett allvarligt brott till exempel vid misshandel som lett till skador eller en betydande egendomskada.

Polisen ska vid behov höra målsäganden och eventuella vittnen samt vidta andra nödvändiga åtgärder i Finland i nödvändig omfattning med tanke på behandlingen av ärendet.

8 Uppföljning och granskning av öppna brottmål

Uppföljning och granskning av öppna ärenden gäller alla brottmål som registrerats i informationssystemet för polisärenden (Patja) och anmälningar som registrerats som förutredning enligt 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen. Andra informationshanteringsplattformar som stöder uppföljningen kan användas, men de ska då betraktas som sekundära verktyg.

Uppföljning av öppna brottmål är normalt chefsarbete inom brottsutredningen och ska göras regelbundet i polisenheterna. Med uppföljning, granskningar och styrande chefsarbete säkerställs att ett brottmål avslutas och lämnas för åtalsprövning i god tid innan åtalsrätten preskriberas. Genom uppföljning kan det också säkerställas att uppgifterna fördelas jämnt och samtidigt främjas att förundersökning görs utan obefogat dröjsmål.

Det väsentliga vid regelbunden uppföljning av brottmål är att ansvaret för utredningen av brottmålet har fastställts och att de registreringar som gjorts i Patja om undersökningsledningen i brottmålet och utredaren samt om förundersökningen och hur den framskrider är aktuella. Förundersökningsförloppet och de förutrednings- och förundersökningsåtgärder som vidtagits registreras kortfattat med beaktande av ärendets karaktär och omfattning i redogörelsedelen i undersökningsanmälan (bl.a. tidpunkten för förhören och det huvudsakliga innehållet i dessa samt de utredningsresultat som är

¹⁸ Se strafflagen 37 kap. 8 § 1 mom. punkt 1–3. I denna punkt i anvisningen behandlas särskilt förundersökning av betalningsmedelsbedrägerier, eftersom antalet brott har ökat kraftigt och förutsättningarna för förundersökning måste bedömas i förbehandlingen.

relevanta för bevisningen)¹⁹. Detta är en förutsättning för en lyckad uppföljning och samtidigt underlättas också serieförandet av brott och åtalsprövningen.

Vid behandling av nya brottsanmälningar ska uppmärksamhet fästas vid gärningsorten och att brottsbenämningen överensstämmer med brottsrekvisitet samt att brottets svårhetsgrad bedöms, eftersom dessa är av stor betydelse när det beslutas vilken enhet som ska undersöka ärendet och när det bedöms hur brådiskande utredningen är och hur den ska prioriteras.

Polisenheten ska utse en part (utredningsenhet, -grupp eller -funktion) som ansvarar för den dagliga uppföljningen av alla öppna grundanmälningar och alla anmälningar som registrerats med polisenhetens enhetskod för att säkerställa att uppgifterna i Patja är i realtid.

Gruppledaren och utredaren ska meddela undersökningsledaren om väsentliga ändringar som de fått kännedom om under utredningen av brottmålet och som påverkar t.ex. bedömningen av brottets svårhetsgrad och om det behövs brådiskande förundersökning eller att brottmålet överförs till en annan polisenhet. Om brottsanmälan delas eller överförs till en annan undersökningsledare ska detta utan dröjsmål meddelas till den undersökningsledare som tar emot ärendet.

Patja ska uppdateras med ändringar som gäller undersökningsledaren, utredaren och utredningsgruppen. När en ny undersökningsledare inleder sitt arbete ansvarar enhetsledaren/sektorledaren för att undersökningsledningen överförs till den nya undersökningsledaren. En undersökningsledare som byter uppgifter ska också på eget initiativ informera sin chef om utredningssituationen i gruppen. Undersökningsledaren och gruppledaren ska uppdatera informationen om utredaren i sin grupp när den nya utredaren inleder sitt arbete.

Nedan beskrivs uppföljning av brottmål som behandlats i mer än tre månader och granskning av öppna ärenden som utretts i mer än 540 dagar. Tidsgränserna är ett minimikrav då åtgärderna senast måste vidtas. Uppföljning och granskningar i enheterna kan göras oftare om situationen beträffande de pågående ärendena och antalet ärenden kräver detta. Enheterna kan ge närmare anvisningar för att utföra uppföljning och granskningar.

8.1 Uppföljning

Brottsmål som behandlats i mer än tre månader följs med minst tre månaders mellanrum (4 gånger/år) för enskilda undersökningsledare. Undersökningsledarna sköter uppföljningen av de ärenden de ansvarar för. Vid upp-

¹⁹ Med detta avses inte ett fullständigt refererande av förhören utan det huvudsakliga innehållet antecknas, t.ex. "Den brottsmisstänkte har förhörts (datum). Personen nekar till brott i ärendet. Målsäganden och vittnet har under förhöret (datum) berättat att den misstänkte misshandlade målsäganden genom att slå denne med knytnäven. Målsäganden fick lindriga skador i ansiktet. Målsäganden yrkar på straff och skadeersättning."

följningen fästs uppmärksamhet vid att uppgifterna om undersökningsledaren och utredaren är riktiga, särskilt vid inledningen av utredningen och hur brådskande den är samt vid ärenden för vilka en utredare inte har utsetts. Dessutom fästs uppmärksamhet vid förutsättningarna för att fortsätta utredningen med beaktande av avbrytande och/eller begränsning av förundersökningen.

Planer och anvisningar om förundersökning som undersökningsledaren och gruppledaren lämnat till utredarna registreras vid behov i Patjas utredningspromemoria om inte en separat utredningsplan används. Partsoffentliga uppgifter som gäller utredningsförloppet och beslut som gäller parterna registreras i utredningsdagboken om de inte registreras i det övriga förundersökningsmaterialet eller om ett separat förundersökningsbeslut enligt 11 kap. 1 § i förundersökningslagen inte fattas.²⁰

Utredaren ansvarar för att aktuella uppgifter om utredningssituationen har införts i Patja. Gruppledaren styr, stöder och följer utredarnas dagliga arbete och ansvarar för sin egen del för registreringarna och för att utredningarna framskrider i enlighet med de riktlinjer som överenskommits med undersökningsledaren. Undersökningsledaren leder utredningsgruppen och framskridandet av förundersökningarna som helhet samt fattar de beslut om utredningen som lagen kräver.

8.2 Granskning

Pågående brottmål som har utretts i mer än 540 dagar granskas för enskilda utredare minst två gånger per år (med 6 månaders mellanrum) och vid behov när undersökningsledaren eller utredaren byts. Ett särskilt syfte med granskningarna är att fästa uppmärksamhet vid utdragna förundersökningar och ge utredarna nödvändiga anvisningar så att förundersökningarna kan slutföras.

En kort redogörelse för utredningssituationen beträffande brottmålen antecknas i utredningspromemorian i Patja och i ett separat sammandrag som lämnas till enhetsledaren och sektorledaren.²¹ Sammandraget ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

- undersökningsledare, brottmålets nummer och brottsbenämning
- utredningssituationen i ärendet kortfattat (grunden för ett väntande ärende)
- beräknad tidpunkt när ärendet är klart
- åtgärder som vidtagits för att hitta efterlysta
- eventuella beslut som gäller prioritering och tilläggsuppgifter.

²⁰ Användningen av en utredningsdagbok behandlas i anvisningen POL-2023-120671 Registrering av uppgifter i informationssystemet för polisärenden (PATJA).

²¹ Till exempel en Exceltabell. Rapporterna om öppna ärenden fås till exempel i Sql-rapporterna i Patja; Yleiset ja Tutkintakyselyt.

Polisenheterna bestämmer själva tidpunkterna för granskningarna och vid behov noggrannare uppgifter som antecknas i utredningen om öppna ärenden samt till vem utredningen ges i enheten. Ärenden som ska granskas ska köras ur Patja centraliserat beträffande enhetens alla undersökningsledare så att granskningstidpunkten och förfarandet är enhetliga.

Undersökningsledarna ansvarar för att utföra granskningen beträffande de brottmål de ansvarar för. De ansvarar också för innehållet i den utredning de lämnar till sin chef. Undersökningsledaren rapporterar samtidigt om den egna utredningsgruppens situation som helhet. Undersökningsledaren för diskussioner med gruppleddaren och den ansvariga utredaren om situationen beträffande öppna ärenden och ger nödvändiga instruktioner som antecknas i utredningspromemorian. Undersökningsledaren ansvarar för att förundersökningen inte fördröjs ogrundat och för att åtalsrätten inte preskriberas.²² Brottmål som snart preskriberas ska slutföras i snabb takt och åklagaren ska underrättas enligt 5 kap. 1 § i förundersökningslagen i enlighet med anvisningen POL-2023-55661 *Brottmål och tvångsmedel åklagaren ska underrättas om*.

Utredaren ansvarar för att de undersökningsåtgärder som ålagts utredaren vidtas inom utsatt tid så att utredningarna inte av denna orsak obefogat fördröjs eller att åtalsrätten preskriberas. Gruppleddaren följer också utredningar som snart preskriberas och stöder utredaren i åtgärderna.

Enhetsledaren/sektorledaren diskuterar med undersökningsledaren om nödvändiga åtgärder och tidsfrister för enskilda ärenden så att brottmålen inte fördröjs obefogat. Sektorledaren ansvarar för regelbundna granskningar av öppna brottmål, fördröjda förundersökningar och avvikelser rapporteras och i chefsarbetet ställs mål upp för att slutföra förundersökningarna. Sektorledaren rapporterar till polisenhetens ledning om arbetssituationen i sektorn och om situationen beträffande öppna brottmål.

9 Förundersökningssamarbete

9.1 Förundersökningssamarbete i enskilda brottmål och begränsning av förundersökning

Samarbetsskyldigheten mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren föreskrivs i 5 kap. i förundersökningslagen. Förundersökningssamarbetet mellan polisen och åklagaren i ett brottmål börjar enligt förundersökningslagen i regel när brottmålet lämnas till en viss åklagare för behandling utifrån en förhandsanmälan enligt 5 kap. 1 § i förundersökningslagen. Ett undantag från detta utgör brottmål som ska begränsas i åklagarnas snabba handläggning (NOTO) eller när åklagaren ombeds behandla undersökningsledarens fråga om stämning utfärdad av åklagaren. Polisstyrelsens anvisning POL-2023-55661 har utfärdats om brottmål och tvångsmedel

²² EOAK 388/2022; Undersökningsledaren och utredaren ska följa situationen beträffande de fall som de ansvarar för.

som åklagaren ska underrättas om. Åklagaren deltar i och styr för sin del förundersökningen i enlighet med riksåklagarens anvisning.²³

I förbehandlingsverksamheten handlar förundersökningssamarbetet med åklagaren främst om förfarandet för att begränsa förundersökning och i enskilda fall även avgörande av ärenden som behandlas i krävande förbehandling. Förfarandet för att begränsa förundersökning och lämna en framställning om begränsning till åklagaren ska avtalas lokalt mellan polisenheten och åklagardistriktet.

I det administrativa samarbetet kan man komma överens om de allmänna riktlinjerna för de ärenden som behandlas i begränsningsförfarandet och skapa sådana förfaringssätt som stöder tillämpandet av en begränsning av förundersökningen i rätt tid, i tillräcklig omfattning och även i övrigt på ett ändamålsenligt sätt. Inom ramen för samarbetet kommer parterna överens om riktlinjerna för begränsningen så att begränsningsåtgärderna görs effektivt och enhetligt. Samtidigt undviker man också sådana situationer där åklagaren beslutar att inte begränsa förundersökningen även om undersökningsledaren har föreslagit detta.

Riksåklagaren har utfärdat en anvisning om begränsning av förundersökning²⁴. Polisen följer principerna för grunderna för begränsning i denna anvisning när en begränsningsframställning utarbetas för åklagaren.

9.2 Administrativt samarbete

För att utveckla och förenhetliga praxis för samarbetet mellan polisen och åklagaren ska polisenheterna utöva administrativt samarbete med åklagardistriktet. Med administrativt samarbete avses i denna anvisning sådant samarbete mellan polisen och åklagaren där det inte är fråga om förundersökningssamarbete som gäller ett brottmål som åklagaren behandlar. Polisstyrelsen samarbetar i första hand med riksåklagarens byrå för att utveckla funktionerna på riksnivå.

I riksåklagarens anvisning som gäller åklagarens förundersökningssamarbete behandlas förutom brottmålsspecifikt samarbete även administrativt myndighetssamarbete. Målet med det administrativa myndighetssamarbetet är att skapa samarbetskanaler via vilka frågor som gäller förundersökningssamarbetet kan behandlas utan dröjsmål. Ett annat mål är att säkerställa informationsutbytet mellan polisen och åklagaren i sådana förändringar i verksamhetsmiljön som inverkar på verksamheten hos de myndigheter som deltar i straffprocessen. Målet är också att förenhetliga och sammanjämka polisens och åklagarens förfaranden i ärenden som gäller olika typer av brott och ändringar i brottslagstiftningen samt i ändringssituationer som gäller bestämmelser, rättspraxis och brottsliga fenomen i anslutning till

²³ Åklagarens förundersökningssamarbete, [Riksåklagarens anvisningar | Åklagarmyndigheten \(syyttajalaitos.fi\)](#)

²⁴ Begränsning av förundersökning | [Åklagarmyndigheten \(syyttajalaitos.fi\)](#).

brottsprocessen. Ett mål är dessutom att utveckla utbildning som tjänar förundersökningssamarbetets allmänna mål och delta i annat samarbete som tjänar de allmänna målen.

Polisöverdirektör

Seppo Kolehmainen

Polisinspektör

Kari Siivo

Handlingen har undertecknats elektroniskt i dokumenthanteringssystemet. Polisen den 19.12.2023 kl. 13:44. Registratorskontoret kan verifiera underteckningen.

Bilagor

Distribution

Polisenheter

För kännedom

Polisstyrelsens enheter
Polisavdelningen vid inrikesministeriet
Ålands polismyndighet
Riksåklagarens byrå
Gränsbevakningsväsendet
Tullen
Försvarsmakten/Huvudstaben juridiska avdelningen
Sinetti-handböckerna/Staben
Webbplatsen Poliisi.fi/Staben